

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

C. xxiii. Co[n]silio bruti vte[n]du[m] e[ss]e aduersus eos q[ui] p[ro]
su[m]mo po[n] tificatu no[n] mo[do] certa[n]t: s[ed] scismate dimica[n]t/
& q[uod] tyra[n]mis nihil quietu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

abominationis ydolū fabricasset: libros legis dei ꝑbuffit igni/
 & scidit eos. Et apud quēcūq; inueniebant libri testamenti dei:
 & quicūq; obseruabant legem dei/ fm edictū regis antiochi tru-
 cidabāt eū. Vidi tēporib⁹ meis nōnullos sacerdotali se imiscen-
 tes officio & humeros temerarie supponētes: vt archā ꝑriperēt
 ab humeris leuitarum/ loci immemores qui in pntem diē diciſ-
 oꝛe ꝑuſſio: alios vidi qui legis libros deputāt igni nec scindere
 verentur: si in manus eorū puenirent iura vel canones. Tempo-
 re regis stephani a regno iusse sunt leges romane quas in britan-
 niam domus venerabilis patris theobaldi britanniarū ꝑmatis
 aſciuerat. Ne quis etiā libros retineret edicto regio ꝑhibitū est:
 & vicario nostro indictū silentium: sed deo faciēte eo magis vir-
 tus legis inualuit: quo eam amplius nitebat impietas infirma-
 re. Quis autē in tot milibus regnare affectatiū esse vult similis
 gedeoni? Aut quis legem sibi vult dñari & ꝑꝑlo? Oibus tamē
 vnū illud deberet sufficere: qđ gedeon a subditis petit id est si so-
 las ex preda sibi cōsequat in aures. Si enī que lex loq̄r indicare
 curauerit & ei obediēs popul⁹ acquiescat vt nō sit iniquitas & con-
 tradictio ī ciuitate & ꝑꝑlo cui ꝑest debet ꝑfecto sufficere ꝑſidēti.
 ¶ Consilio bruti vtendū esse aduersus eos qui ꝑ summo ponti-
 ficatu non modo certant: sed scismate dimicant. & ꝑ tyrānis ni-
 chil quietum.

Capitulum. XXIII.

Sed esto vt his liceat qui carnales sunt contendere de
 primatu: viris ecclīasticis hoc vsq; quaq; arbitror esse
 illicitū. Carnaliū tamē exēplo sub imagine religiōis
 obrepit impietas: & iā nō modo cōtendit ꝑ sacerdo-
 tio: sed pugnat. Antiqui quondā trahebant inuiti: & proni ad
 martyriū ꝑmas cathedras carcere penis & cruce fugiebāt. Con-
 tra iam palam loquunt sacerdotes & ꝑuerbiū nullū dicūt. Nos
 lumus inquirunt martyres esse: sed sediū nostrarū gloriā non da-
 mus alteri. Misera quidē & miserabilis vox in ore sacerdotū: q
 xꝑm sic agnoscit: vt se nolle eū sequi palā ꝑfiteat. Dubitari pote-
 rit an ver⁹ moriat ꝑfessor: q ꝑsecutorē si opus fuerit nō expectat
 Ait enī cyprian⁹ ep̄s si timet: actū est de eo. Sed liceat timē: nō
 stare in necessitate illicitū est fugitiu⁹ inutilis ifamis ē. Est tñ in
 quo vident ꝑstatiā martyris imitari: si ꝑ cathedra. s. fuerit decer-
 tadū. Fers a quibusdā & verū est ꝑ super romano ꝑōtificatu ab
 ambitiosis quandoq; immo sepe litigatū & nō sine sanguīe fra-
 terno sancta sanctorū ingressus sit pontifex. Cōcitata sunt iterū
 bella/ plusq; ciuilia: & cesarē & ꝑꝑeiū: & qꝑd philippis leucade

De cypriano.

E

Polícratíci de Curialíũ nugis.

mutine in egypto hyspaniave p̄sumptũ est: quicqd̄ impie gestũ
pugna sacerdotalis absoluit. Nũqd̄ xp̄iani sanguis p̄curant effu-
sionem vt eis p̄ ceteris liceat p̄ grege qd̄ pastoris est aias pone-
re? Nũquid eccliam diruũt: p̄phanant facta: vt sit qd̄ edificari &
sanctificari oporteat? Cõcutiũt p̄p̄os/regna sollicitant/eccliarũ
diripiũt facultates: forte vt sibi faciant materiã p̄meredi/vt cõ-
ponant oia/vt paup̄ibus miseredi & p̄uidedi aliis p̄currẽtib⁹ ne-
cessitatem p̄ripiant. Si enĩ vt plura sibi impune liceãt: vt si pecu-
niam cõgregent: si vt carnẽ & sanguinẽ foueãt: dilatẽt: & corrũ-
pant. si vt familiã nobilitent: si deniq; vt gloriã suã querãt in cle-
ro dominãtes nõ forma facti gregis ex aio: licet labiis & simula-
tione officii/pastorẽ induant/tyrãnis q̄ p̄ncipib⁹ facili⁹ accedũt.
CDicũtq; philosophi & verũ arbitror. Nihil in rebus humanis
vtilius hoĩe: & in ipsis hoĩbus p̄ncipe eccl̄iastico vel mundano
nemo vttilior. E diuerso. Nihil hoĩ p̄nciosius hoĩe: & in eis tyrã-
nus secularis aut eccl̄iasticus p̄nciosior est. Sed p̄fecto in vtroq;
gñe secularem eccl̄iasticus aũcedit. Sal enim infatuatum ad ni-
chil omnino valet: nisi vt p̄iciãt foras & conculcet ab hominib⁹
bus. Porro vsq; adeo sol⁹ ferrũ morteq; timere auri nescit amor:
pereunt discrimine nullo: amisse leges: vilissima rerũ: certamẽ
mouistis opes. Ergo diuidãt vnitas: integritas scindãt: sinceritas
corrũpatur: maculetur & sanctitas: mundi nouũ iudiciũ cele-
bretur/& princeps eius qui in passione xp̄i eiect⁹ est rediẽs scan-
dala spargat: vt beat⁹ sit qui nõ capis tẽdiculis ei⁹. Tãto ne nos-
uorũ p̄uentu scelerũ querũt vtrũ ip̄eret orbi/ vix tãti fuerat ciuili-
lia bella mouere: vt neuter. Rectissima eminẽdi viã docuit chri-
stus qui discipulos suos regibus gẽtiũ noluit p̄formari: vt domi-
nẽtur in subditis: & qui potestãtẽ exercent bñfici dicant. Sed q̄
maior est sponte minores: & solũ pre ceteris vite quiete viribus
& contentione remota/sibi vendicet officiũ ministrãdi. At isti
aliam p̄tulerunt ascendẽtes ex aduerso fratrũ & ministrãdi hu-
militate reiecta/appetũt pre regibus gẽtiũ dominari: nec dubiũ
quin refrigescẽte imo extincta charitate sedẽ suã & ip̄i ponãt ad
aquilonẽ. Siquidẽ p̄ductos odore pares. Vtinã secuti essent qui
ea viderũt tempora/consiliũ bruti: a quo eũ iminẽte bello ciuili
cathonis auertit auctoritas. Decreuerat enim man⁹ suas ab ar-
mis continere ciuilibus quibus quanto quisq; libentius & forti⁹
immiscetur/tãto iniquior & immanior est. At ergo. Nũc neq;
pompei bruti/nec cesaris hostem: post bellũ victoris habes. Si
ergo sapiant/hi pro quorum dominio scismatici litigant eos so-

i. Petri. v.

Matth. v.

¶ Versus luca⁹
iii. lib. iij. ca. ij.

Lucani Xsus
lib. ij. ca. iij.

los concurrere patiantur / alterutri metuant opem ferre: incerti
 quis victor futurus sit / certiꝫ quanta q̄ grauis ruina victis im-
 mineat. Nulla manus belli mutato iudice pura est. Nam & vi-
 ctriꝫ causa deo placuit: sed victa cathoni. Gaudeat plane mun-
 dus cum alter solus vicerit sed propensiori letetur gaudio / si vi-
 cerit vterq; vel neuter. Conueniant ergo si placet in insula lica-
 nia aut aliquo: si quis tamen locus bellis siue duellis est aptior.
 Nam antiqui teste quintiliano bellos dicebāt / quos duellos mo-
 do appellamus & sine vrbis & orbis periculo vincant alteruter
 duellorum quem deus scilicet approbauerit: aut victorem esse
 permiserit. Victus quoq; si id victori placeat demergatur in ty-
 berim: aut si cum eo mitius agendum videtur / retrudatur in ca-
 ueam. Cui cum abbas loci claustrū immo carcerem aperuerit /
 protestetur se non illud ei qui dāatur preparasse: sed victo. Si-
 quidez nulla fides vnq̄ miseros elegit amicos. Qui vero vicerit
 id est qui violentior fuerit in liparem aliamve insulam exul p-
 petuus deportetur ad marmora deportanda vel secanda: aut ad
 metalla dānetur. Facinus enim scismatis quos inquinat equat:
 nisi quia plerumq; qui fortior imo ferocior idem & iniquior est.
Quid perniciosius aut odibilis bello ciuili? Nihil plane pre-
 ter rabiem scismaticorum: aut hereticam pestem: quorum vtrū
 perniciosius sit / non facile dixerim: si tamē in his numerus est:
 vt alterum recte segregetur ab altero. Cessabunt plane bella ci-
 uilia: si presumptioni desit temeritatis adiutor. Nec est qui con-
 ciues possit vrgere ad furorem: nisi eos aliquatenus ip̄a delectet
 infania. Vtiq; necessitas cōfurendi aut nulla om̄ino: aut vt mul-
 tum ymaginaria est. Hec quoq; permultis maximis periculis
 patet: quorum nemo satis declinat euentum: nisi precaueat fa-
 cultatem. Innuit hoc poeta grauissimus: aut si iuxta quītilianū
 rectius dicere malueris oratorem: nō repugno dum constet pre-
 cauenda esse etiam que possunt euenire pericula: & vniuersita-
 tem ab vno quolibet cogi non posse: vt sceleri obsequatur inuita
Ait enim hic q̄ quis nullo maculatus sanguine miles. Que potu-
 it fecisse timet / quid pectora pulsas. Quid vesane genus? quid
 fletus fundis inanes / nec te sponte tua sceleri parere fateris / vsq;
 adeo ne times quem tu facis esse timendum: Classida det bello:
 diros tu negligē cantus. Signa ferat cessa iam iam ciuilis eri-
 nis Concidet: & cesar generum priuatus amabit. Sic sic si ec-
 clesia dei erigatur in spiritus libertatem: si ministerium sceles-
 ris subire detrectet / aut omnino scismata sopientur / aut manēs

Lucani Xsus.
in primo lib.

Aersus.

Lucani Xsus.

Polícratíci de Curialiū nugis.

te vnitatis compage: soli inter se scismatici dimicabunt. Intes
rim contineat ecclesia manus suas: quoniam gladius petri q̄ s̄a
guinem carnali sitiebat affectu: mandato domini ad presens te
gitur in vagina: & discipuli eradicare zizania p̄perantes/p̄cipiū
tur mellores angelos expectare. Oret vnitatis integritas vt in
se colligat dissidentes lapis incisus/in quo fundatur ecclesia: quē
scismatici reprobant: qui fecit vtraq̄ vnū & vestem suam in for
tem infideliū integrā cedere maluit q̄ secari. Oret inquā ne defi
ciat fides: & expetens in cribro sathanas nō dispdat: cōculcet &
triticum: oret pacem: querat pacem: & p̄sequatur etiam fugien
tem. Meminerit eius qui cum producere posset plusq̄ legiones
angelorum duodecim: exaltat⁹ in cruce oīa acquisiuit. Ip̄a enim
exinanitio adeo meruit exaltari/vt ad gl̄iam eius flectat om̄e
genū. Scismaticos nocentes accipiunt/sed consentientes iustos
nocentes faciunt bella sacerdotalia. Quiescant ergo stātes a lō
ge cum petro vt videant finem. Recolant illud ethnicum. Si ce
licolis furor arma dedisset/ aut si terrigene temptarent astra gy
gantes. Non tamen auderet pietas humana: vel armis: vel vo
tis prodesse ioui. Hoc quidem videtur esse seruandum in his vbi
quis iustius induit arma scire nephas. Nā si hereticus scismati
cus ve/catholicum impugnet assistere veritati piū est: & roma
no pontifici deuotissime famulari. Hoc quidē cū innotuerit. Nā
scismaticus se catholicū esse sepe mentitur. Quis enim p̄sumet
summū iudicare p̄tificē: cuius causa dei solius reseruat exami
ni? Vtiq̄ quisq̄ hoc attemptauerit: laborare quidem: sed profici
cere nequaq̄ potest/nec ad vnguem nomen pontificis: arto ha
beat hic pontifex: cuiuscūq̄ canonica precessit electio. Ionas vt
naufragiū tolleret naufragiū fecit: maluitq̄ perire solus/ q̄ alios
inuoluere suis periculis/nec tamen regende nauis curā suscepe
rat. Salomon ab eo maternū cōinicit affectū: q̄ integrū meretri
cis calūnie filium cedere maluit q̄ partiri. At isti periditari ma
lunt ecclesiam & scindi: q̄ honorē non vsurpare & innocenti ma
tri ecclesie non inferre calūniam. Hec est (inquit) mater ei⁹/qm̄
ex dilectione/refugit sectionem. Econtra hic priuignus est qui
ferro rimatur viscera matris. Quot & q̄tos tumultus & strages
dedit illa collisio quando filius petri leonis aduersus innocentīū
bone memorie quintum predecessorem domini adriani/cui⁹ vi
tam & felicitatem in se in euū ptēdat dominus: conatus est ab
aquilone ascendere. Nonne & stellarum partem secū traxit rui
na eius? Quis nescit egidiū tusulanū? Quis petrum pisanum

Matth. xxvj.

Ibidem.

ix. q. iij. alioz.
s. eo. li. ca. xvij

Jone. ij.

De salmone.
iij. Reg. iij.

cui nullus aut vix similis alter erat in curia? Quis recenseat episcopos: qui in tota fere italia corruerunt? Profecto dum ruine illius extabit etate nostra memoria/incredibile est quem adeo misere ambiciosum esse: vt ecclesiam scindere non formidet. Neminem ita cupidum esse credo: qui non malit se deleri: quam vt pro eo tanta fiat turbatio. Si delictis nostris exigentibus carnificum istorum quisque ascenderit sedem petri: & ad gubernaculum nauis eius domino indignante accesserit/plane non immerito naufragium faciet/cum & petrus vocatus a domino/ad validiorem terram auram mergi ceperat/ & nauis que dominum habebat vectorem de salute desperet: donec christus dormiens precibus excitetur. Vtique qui misere ascendit rotas miserius & miserime deiciet: nec letos habent exitus que malo sunt inchoata principio. Discordia/certissimum iniquitatis & defectus indicium est. Siquidem minimas rerum discordia turbat: pacem summa tenent. Pheton in fabulis dum paternos currus affectat/incendit orbem: & tandem miseratione dei & ipse succensit corruit preceps/curru disiecto. Tunc ille die sine sole ferunt: & dum flagrat ecclesia successa scismate/christus videtur abesse. ycarus quoque dum elatus iuuenili leuitate ferunt in celum: marinis fluctibus mergitur. Deiectus enim est dum alleuare. Subuectio siquidem impiorum grauioris ruine preparatio est. Quis autem eo nequior qui ministerium pacis sacrificandi officium in rixas mittit & carnificum? Quorsum que so tanta immanitas? Nundquid ad vitam? Sed eorum finis interitus. An ad gloriam? Sed gloria eorum in confusione est. An ad voluptatem? Ergo & deus eorum/venter est. An vt nobilitetur in carne & sanguine? Sed caro & sanguis regnum dei non possidebunt. Nam aduersus carnales non ego: sed hec & grauiora his apostolica intonat tuba. Quorum (inquit) finis interitus? quorum deus venter/ & gloria in confusione: quia terrena sapiunt. Si vt suam suppleant voluntatem aliis dominantes: quod tyrannicum est eis nihil minus proueniet. Tyranno siquidem nihil tutum est aut quietum. Interroga damoclem: & se hoc a tyranno sicilie didicisse fatebitur/cum ei vndique inardentes prunas ruina immineret ad primum nutum & quasi textentis licio dependens gladius inter regales delicias cervici illius similis ferenti irrueret. Hoc idem apud claudianum astruit theodosius. Ait enim. Qui terret plus ipse timet/sors ista tyrannis. Conuenit: inuideant claris: fortesque trucidet Muniti gladiis viuunt/septique venenis. An cupites habeant artes/trepidique minentur. Tu ciuem patremque geras: tu consule cunctis. Nec tua te moueant: sed publica vota

Marth. viii.

De phetone.

De ycaro.

1. Corin. xv.

Ad philip. iij.

De damocle & tyranno sicilie.

Versus claudiani contra tyrannos.

Politratici de Curialiū nugis.

Esaie. xvij.

Erubescet sydon ait mare quia iam carnalis loquitur / que vir spiritalis audire non potest. Si enim audirent sacerdotes vocem hanc / nequaquam per tela per hostes currerent: ut primas cathedras occuparent. Sed licet omnes summi pontificatus apicem deferant: quantum salua religione licet fugiendum quam suscipiendum arbitror sapienti. Ut enim ex conscientia verum loquar illius laboriosissima: & quantum ad statum presentis seculi pertinet: miserrima videtur esse conditio. Si enim auaricie seruit mors ei est. Sin autem: non effugiet manus & linguas romanorum: nisi enim habeat unde obstruat ora eorum / manusque cohibeat ad conuitia: ad flagitia & sacrilegia perferenda: aures: oculos: duret & animum. **T**ria siquidem sunt que pre ceteris etiam prudentium omne iudicium subuertunt / amor munerum / acceptio personarum / facilitas credendi. Nam ad ista moueri & iustitiam dispensare nullus hominum potest. Ergo & ab his immunem romanum necesse est esse pontificem / qui omnium coercere debet excessus. Si odit vitia vel munera: quis beneficia conferat in inuitum? Quid largiturus est / qui non accepit? aut quomodo si non largitur placabit romanos? Si personas eorum non accipit: quomodo subsistet ante faciem eorum? Vix enim causam in condamnari poterit pensare sacerdotalem / qui eos in consiliis omnibus admittere compellatur. Quid quod cogitur danare symonia: munera & retributiones. Si ea sequitur nonne seipsum propria voce condemat? Si in summa potentia minima licentia est. Profecto qui legibus preest / nulli subiicitur sed ab illicitis artius coartatur. Ergo & romano pontifici minimum: eo ipso quo plurimum licet. Quid ponderosius est sollicitudine omnium ecclesiarum? Apostolicum privilegium transit ad successores: & plane pars privilegii est / quam Apollus ad corinthios loquitur. Quis (inquit) infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur & ego non vror? Si totum non vultis reuoluere: vel istud vendicet qui de primatu contendit: & ut puto cito faciet locum. Preterea qui romanus pontifex est eundem pro conditione ecclesie que nunc est: esse seruum seruorum necesse est: non equidem nuncupatiue ad gloriam: ut quidam opinantur: sed substantiue: utpote qui seruis dei seruiet vel inuitus. Omnis enim persona deo seruit / & dispensatrix est clementie / vel iustitie sue. Seruit angelus: seruit homo: seruiunt boni: seruiunt mali: & ipse princeps mundi dyabolus seruit. Ergo & romani seruiunt deo & tyranni / quibus romanum necesse est seruire pontificem: adeo quidem ut nisi seruerit / aut ex

Prudentium iudicia que euerunt.

Ad corin. xij.

pontificem/aut exromanū esse necesse sit. Quis ergo eum seruū seruatorū esse ambigit? Dominū adrianū cui⁹ tēpora felicia faciet deus/huius rei testem inuoco:quia romano pontifice nemo miserabilior est/conditione eius nulla miserior est. Et licet nihil a luto ledat/necesse ē vt citissime/vel solo labore deficiat. Fatetur enim se in ea sede tantas miseras iuenisse:vt facta colatione p̄ntium/tota precedens amaritudo/iocunditas & vita felicissima fuerit. Spinofani dicit cathedram romani p̄ntificis: m̄acū acutissimis vsq; quaq; confertū aculeis/tanteq; mol/vt robustissimos premat/terat/& cōminuat humeros. Coronā & frigiū clara merito videri: quoniam ignea sunt: seq; nunq̄ a natali solo anglie malle exiisse: aut in claustro beati rufi p̄petuo latuisse dicit/q̄ tantas (nisi quia diuine dispensationi reluctari non audeat) intrasse agustias. Dum superest ip̄m interroga/ & crede ex p̄to. Hoc etiā michi sepissime adiecit/ q̄ cū de gradu in gradū a claustrali derico/ per omnia officia in summū pontificē ascenderit/nihil vnq̄ felicitatis/aut trāquille quietis/vite priori adiectum est ab ascensu. Et vt v̄bis eius vtat: nihil enī cum p̄ns sum sui gr̄a vult apud se esse absconditū ab oculis meis. In incude (inquit) & malleo semp dilatauit me dñs. Sed nūc oneri qd̄ ifirmis tati mee imposuit si placet supponat dexterā: qm̄ mihi importabile ē. Nōne ergo miseria dignissim⁹ est: q̄ p̄ tāta pugnat miseria? Sit sane ditissim⁹ qui eligit: sequēti die pauper erit/ & infinitis fere creditorib⁹ tenebitur obligat⁹. Quid ergo erit ei quē nulla vocat electio? Sz repugnāte ī mēbris xp̄o/ābitio ceca & cruēta non sine sanguine fraterno intruditur. Hoc quidem est romulo succedere in parricidiis/nō petro in cōmissi disp̄satiōe ouilis.

¶ Epicureos nunq̄ assequi finem suum. Cap. XXIII.

Msi dissimulet cōtentiosus/q̄ tñ dissimulari ratio nō p̄mittit/ex supiorib⁹ luce clari⁹ liquet epicureos nunq̄ asseq finē suū. Cū enī ad trāqllā aspirēt vitā: & ad libidinē explendā se retrahāt:& philosophent v̄l poti⁹ desipiant. Nemo enī qd̄ male libet p̄t sapiēter explere. Hec per ista babylonis fluēta/nullus assequit. Illos quoq; epicureos nomine censendos arbitror: qui suam volūt in oibus explere voluptatē. Nā cū res libidini seruiūt in voluptatē trāsit affect⁹. Si affectus affectui nō pareat/quo magis vis torq̄ris magis: si tñ libido sit in volūtate. Alioquin interdum velle qd̄ non potes: iocundū est & fructuosum/ si forte esurias & sitias iustitiam laboriosum tamen. ¶ Mundus itaq; epicureis plenus est/ eo q̄ in tāta

Conditiones
romani ponti
ficis.